

การประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่ (Area-Based Assessment)

โดย ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์*

ตลอดทศวรรษที่ผ่านมา รูปแบบการประเมินภายนอกของ สมศ. เป็นลักษณะการประเมินแบบกระจายสถานศึกษาทั่วทั้งประเทศในทุกระดับการศึกษาตามรอบการประเมิน ซึ่งสถานศึกษาจะได้รับการประเมินอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งจะทราบผลการประเมินทยอยกันไป จึงทำให้ไม่สามารถมองเห็นภาพรวมใน “ระดับพื้นที่” หรือ “ระดับจังหวัด” ได้ และหากจะสรุปภาพรวมในแต่ละพื้นที่จะต้องรอจนกว่าการประเมินภายนอกในพื้นที่แล้วเสร็จทุกสถานศึกษา และใช้เวลาหลายปีซึ่งทำให้บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งเปลี่ยนไป ปัญหาและแนวทางการพัฒนาก็ย่อมเปลี่ยนไปด้วย จึงทำให้ไม่มีฐานข้อมูลเพียงพอในการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคีเครือข่ายในพื้นที่ได้

ดังนั้น เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมศ. จึงได้จัดทำ การประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่ (Area-Based Assessment) หรือเรียกโดยย่อว่า ABA Model ซึ่งเป็นการจัดการประเมินด้วยการ “ทอน” คำถามลงให้มีขนาดพอเหมาะ ด้วยการลดขนาดของ “ประเทศไทย” ลงเป็น “จังหวัด” เพื่อให้เห็นแนวทางที่จะตอบคำถามได้ชัดเจนขึ้น โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาของพื้นที่ ด้วยการพัฒนาการจัดการของจังหวัดให้มีข้อมูลและความรู้ที่จำเป็น เพื่อกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด โดยใช้ผลผลิตจากกระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือขึ้น และเพื่อเป็นต้นแบบที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการประเมินภายนอกอีกรูปแบบหนึ่ง และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น โดยระยะที่ 1 ปีงบประมาณ 2555 ดำเนินการใน 8 จังหวัดคือ แพร่ ชัยนาท สิงห์บุรี สมุทรสงคราม ตราด อำนาจเจริญ ชุมพร และพังงา และระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2556 ดำเนินการใน 20 จังหวัด ระยะที่ 3 ปีงบประมาณ 2557 ใน 41 จังหวัด และระยะที่ 4 ปีงบประมาณ 2558 ใน 8 จังหวัด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่
2. เพื่อสร้างความชัดเจนไปสู่การพัฒนาในพื้นที่
3. เพื่อสร้างผลกระทบสู่การพัฒนาในพื้นที่

* ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) : คัดย่อจากสูจิบัตร “มหกรรมคุณภาพการศึกษา”

การจัดการประเมิน
ด้วยการ “ทอน” คำถามลง
ให้มีขนาดพอเหมาะด้วยการ
ลดขนาดของ “ประเทศไทย”
ลงเป็น “จังหวัด”

เป้าหมาย

1. ได้ตัวแบบ “การประเมินคุณภาพภายนอกเชิงพื้นที่” ไปใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามในปีที่เหลือ (พ.ศ. 2556 - 2558) และรอบสี่ (พ.ศ. 2559 - 2563)

2. ตัวแทนจากทุกภาคีเครือข่ายของพื้นที่เป้าหมายได้มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. จัดงานมหกรรมคุณภาพการศึกษาของพื้นที่เป้าหมาย เพื่อนำเสนอผลการประเมิน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงงาน “เสวนาสังสรรค์” ระดับจังหวัด เพื่อเสนอผลการวิจัยกับภาคีเครือข่ายนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ทั้งนี้ สมศ. คาดหวังว่าการประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่จะเป็นต้นแบบของการประเมินแนวใหม่ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในรูปแบบห่วงโซ่คุณภาพ เพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ อันเป็นการสร้างวิถีชีวิตคุณภาพสู่วัฒนธรรมคุณภาพ

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินงาน การประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่

